

Jumalateenistus Nõos P, 12.05.24 kell 11.00, *Exaudi*, emadepäev

Lektsioonid: Ef 1:16–23; Jh 17:18–23

Jutlus: Sk 14:6–9

Laulud: 43 (1–7); 463 (1–3); 43 (8–15); 82 (1–6)

Ja sel päeval ei ole valgust, on külm ja pakane. Aga on üks päev, see on Issanda teada, kui pole päeva ega ööd, vaid valgus on ka õhtuajal. Ja sel päeval voolavad Jeruusalemmast välja elavad veed: neist pooled Idamere poole ja pooled Läänemere poole; see sünnib suvel ja talvel. Ja Issand on kuningaks kogu maale. Sel päeval on Issand ainus ja tema nimi on ainus.

Täna on emadepäev ja me saame kõik kõnelda oma emakeeles, keeles, mida me kõige paremini oskame. Enamikule teist, võib-olla ka kõigile on selleks eesti keel. Meile, kes me oleme eesti keelt oma kõige varasemas lapsepõlves õppinud ja mida just seetõttu kõige paremini oskame, on seda arvatavasti õpetanud just ema. Ja seetõttu hüütaksegi seda keelt emakeeleks.

Meil on ka suur õnn lugeda Piiblit oma emakeeles. Kuulume õnnelike rahvaste hulka, kelle keelde on Piibel tõlgitud (Eesti Piibliseltsi andmeil on selliseid keeli 3686, 3710 maailmas kõneldavat keelt on siiani ilma Piiblita).

Ent Piibel on keeruline raamat ja selle paremaks mõistmiseks tuleb appi võtta ka teisi keeli. Nii nagu ema on meile kõige esimene tähtis inimene meie elus, kuid kohe ema järel tulevad ka teised inimesed, kes saavad meie elus tähtsaks: isa, õed-vennad, vanavanemad, sugulased, sõbrad, õpetajad jne. Meil on maailma mõistmiseks tarvis esmalt ema, kuid seejärel kõiki teisi, võimalikult paljusid inimesi. Samuti on meil maailma mõistmiseks tarvis oma emakeelt, kuid seejärel ka võimalikult palju teisi keeli.

Täpselt sama, nagu öeldud, on ka Piibli puhul: meil on Piibli mõistmiseks tarvis peale emakeele ka teisi keeli. Tänapäevane jutlusealune kirjakoht prohvet Sakarja raamatus on üks selle väite paljusid tõestusi. See kõneleb ühest päevast, mil Issand on tulnud oma rahva juurde, päästnud nad viletsusest ja valitseb ainsa õiglase kuningana nende üle.

Meie kirjakohtas on seda päeva kirjeldatud äärmiselt kujukalt, lausa vastuoluliselt. On öeldud, et sel päeval pole valgust, on külm ja pakane. Kohe seejärel on aga öeldud, et sel päeval pole päeva ega ööd, kogu aeg on valge. Edasi seisab siin, et Jeruusalemma linnast voolavad välja elavad veed, justnagu jõed. Neid jõgesid on kaks: üks voolab Idamere ehk Surnumere poole, teine Läänemere ehk Vahemere poole. Ja siis on ka öeldud, et selline jõgede voolamine sünnib nii suvel kui talvel.

Kas ei aja see segadusse! Kuidas on võimalik, et korraga on valgus ja pole valgust, on vee voolamine ja samas pakane?

Võib-olla seetõttu ongi Sk 14:6 tõlgetes erinevusi. Nt inglase kuulsaim piiblitõlge, King James Version pakub Sk 14:6 tõlke sellisel: „And it shall come to pass in that day, that the light shall not be clear, nor dark.“ Seda võiks tõlkida siis nii: „Ja sel päeval sünnib, et valgus ei ole selge ega pime.“ Külmast ja pakasest pole juttugi!

Kuid Kreeka, süüria-, aramea- ja ladinakeelses tõlkes, samuti Martin Lutheri saksakeelses tõlkes kõneldakse külmast. Siiski öeldakse Lutheri tõlkes just vastupidi: et sel päeval pole külma ja pakast. Meie kõige kaasaegsem eestikeelne tõlge aga kõlab, nagu kuulsime: „Ja sel päeval ei ole valgust, on külm ja pakane.“ Kõiki neid tõlkeerinevusi lubavad käsikirjad, lugemistaditsioon ja eri tõlked, mille kaudu Sakarja raamat meieni on jõudnud!

Võib arvata, et osasid lugejaid ja tõlkijaid võis jõgede voolamine koos külma ja pakasega segadusse ajada: kuidas saab külmunud vesi voolata! Meie, põhjamaalased oleme aga selle nähtusega igati harjunud. Jõed jäävad ju talvel voolama ka jääkaane all – muidu ju ei saaks kalad talvel ellu jääda! Tean ka ühte eesti poetessi Eha Lättemäe luuletust „Vesi väsib lume alla“, millest soome helilooja Harri Wessmann on teinud ilusa laulu „Vesi väsyy lumen alle“. Ja leidsin internetist ka viite ühele arutelule, kus imestatakse, miks tekib Peipsi järve jääle keset talve lume alla vesi.

Nõnda näeme, et meie emakeel lubab luua meile Piiblist just sellise pildi, mis sobib meie looduse, kultuuri ja mõttemaailmaga. Teiste rahvaste keelte puhul saab aga leida teistsuguseid tõlkevasteid

vastavalt nende loodusele, kultuurile ja mõttemaailmale. Siit näeme ka, kui oluline on Jumala sõna mõistmisel osata nii emakeelt kui ka teisi keeli.

Kuidas aga ikkagi selgitada seda, et prohvet Sakarja raamatu kirjakoht võimaldab meile nii vastandlikke tõlgendusi?

Võib-olla on asi selles, et Issanda päev ongi eriline. Võib-olla on seda kujutatud sellisena seetõttu, et sel päeval on korruga koos öö ja päev ning kõik aastaajad?

1Ms 8:22 töötab Jumal veeuputuse lõpul Noale ja koos temaga kogu järgnevale inimkonnale: „Niikaua kui püsib maa, ei lõpe külv ega lõikus, külm ega kuum, suvi ega talv, päev ega öö.“ See tõotus peaks siis iseloomustama inimese maapealset elu põlvkondade vältel, sh ka meie aja elu. Need nähtused ilmuvad siiski inimese jaoks üksteise järel: pole ju võimalik olla korruga külvaja ja lõikaja, asuda korruga külmas ja kuumas, suves ja talves, päevas ja öös. Me võime küll asuda kord lõuna-, kord põhjapoolkeral, kord päeva-, kord öövööndis. Kuid me ei saa seal olla samaaegselt.

Siiski on see võimalik Jumalale, Temale, kelle jaoks pole aega ja kes on kohal korruga kõikjal, on korruga külvaja ja lõikaja, asub korruga külmas ja kuumas, suves ja talves, päevas ja öös.

Nõnda võtab Issanda päev, millest prohvet Sakarja kõneleb, justkui ühte hetke kokku kogu inimliku kogemuse. See pole enam n-ö aja- ja ruumiteljel laiali laotatud, vaid on mahutatud korruga ühte hetke. Erinevus saab ühesuguseks. Võib-olla selline ongi Issanda päev: päev, mis on inimkonna jaoks kõige lõpus, ent Jumala riigi jaoks igavene!

Nädala pärast tähistame nelipühi. Ka see püha, mil ristirahvas tähistab Püha Vaimu tulekut koguduse peale ja ühtlasi kristliku kiriku sünnipäeva, on ju ühtsuse püha: erinev saab ühesuguseks.

Ap 2 kõneldakse sellest, kuidas nelipühapäeval langes Jeruusalemmas jüngrite peale tulekeeltena Püha Vaim ja nad hakkasid kõnelema teisi keeli. Ja seda kuulnud võõramaalased imestasid (Ap 2:11): „Kuidas me kuuleme räägitavat meie endi keeles Jumala suuri asju?“

Kõnelesime ülal emakeelest. Ent nelipühaloos siin näeme, kuidas Jumal on meile kinkinud lausa kaks emakeelt. Üks neist on seesama, mille õpime kiiresti ära oma elu esimestel kuudel, kui meie armas ema meiega selles keeles kõneleb. See keel võimaldab meil hakata end selles maailmas järjest kodusemalt tundma. Kuni hetkeni, mil taipame, et suur osa maailmast on meile veel võõras: on tuhandeid keeli, mida me ei tunne.

Ja me hakkame omandama haridust, sh teisi keeli, millega püüame maailma endale järjest tuttavamaks teha. Kristlastena mõistame ka seda, et Jumala sõna, Piibel avaneb meile järk-järgult enam, kui oskame seda lisaks oma emakeelele tõlgendada ka teiste keelte abil.

Ja sellise maailma järk-järgulise kogemise kaudu jõuame uue emakeeleni: selleni, mille pakub meile Jumal ise Püha Vaimu läbi. Nelipühapäeval imestasid võõramaalased, et kuulevad oma emakeeles Jumala suuri asju. Need suured asjad on, apostel Pauluse kokku võetuna, usk, lootus ja armastus, millest suurim on armastus.

Ja seda armastust oma võõrkeelsete ja võõrmeelsete kaasinimeste ja -rahvastega pakubki Jumal Püha Vaimu läbi meie uue emakeelena! Kas oleme eestlased, kreeklased, inglased, sakslased, juudid või süürlased – meie esimesele erinevale emakeelele vaatamata seob meid uus emakeel, usk, lootus ja armastus Pühas Vaimus.

Kui ema on meile emakeele õpetanud meie sünnijärgselt, siis Jumal on meile uue emakeele õpetanud meie uuestisündimise järgselt. Sest Jeesus ütleb vanale mehele Nikodeemusele Jh 3:7j: „Ära imesta, et ma sulle ütlen: Te peate sündima ült! Tuul puhub, kuhu ta tahab, ja sa kuuled ta häält, kuid ei tea, kust ta tuleb ja kuhu läheb. Niisamuti on kõigiga, kes on sündinud Vaimust.“

Nõnda on meil, kes usume, et Jeesus Kristus on Issand, alati kaks emakeelt: see, mille meile on õpetanud meie kallis ema, ja see, mille meile on õpetanud meie kallis taevane Isa.

Võib-olla tuleks seda siis hoopis nimetada isakeeleks? Ent Jumal on meie uuestisündimise puhul sama oluline kui meie inimeseks sündimise juures meie ema. Ja seetõttu võime ehk jääda meile hästi arusaadava määratluse juurde „Jumala emakeel“!

Olgu tänasel emadepäeval õnnistatud kõik emad, vana- ja vanavanaemad, ristiemad ja naissoost hooldajad, kes teevad algust selle suure kingituse üleandmisega, mille Jumal suurejooneliselt Jeesuses Kristuses lõpetab: armastuse üleandmisega!

Aamen.